

ХАЛЬМГ ҮНН

Советск Союзин Коммунистическ партин Хальмг танггчин болн Элст балгсна комитетсин
куч-көлсчирин депутатрин Танггчин болн балгсна Советсин газет

№ 91 (2924)

1957 дж. сентябрин 23

Үнн 20 деншг

Алдр Октябрьск социалистическ революцин 40-ч джилд (1917—1957)

КПСС-н ЦК-н ПРОПАГАНДИН БОЛН АГИТАЦИН ОТДЕЛИН,
КПСС-н ЦК-д БААДГ МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМИН ИНСТИТУТИН ТЕЗИСМҮД

Оршл үг

Дбчн джил хооран кдлмшчир болн крестьян улс В. И. Ленин толгачта большевикүдин парти гарлврт Арэсэд капиталистрин болн помещикүдин нойлгг хольвлад, политическ йосиг эврэ гартан авлгсна туск зэньг нарта делкаг догдлулсми. 1917 джилин (октябрин 25-д) ноябрь сарин 7-д „Аврора“ гидг революционн кермин товни күрлжиньсн а кумн амтнә тууджд империализм күүрлгнә болн шин социалистическ обществ тогтдж батрлгнә шин цаг эклсиг зэньгелсми. Маркс, Энгельс, Ленин урласнь күнькл кевәр меддж келдясн кумн амтнә обществин йоста туудж эклсми.

Арэсэг урлж-тарлгнд авч ирсн империалистическ даянә амнәс, мухлалгч классмудин—капиталистрин болн помещикүдин амнәс, цуг келн амтиг дажрлгнә амнәс күч-көлсчирин күчтә дшрлгн бурушалгн болдж Алдр Октябрьск социалистическ революц төрлж динлсми. Арэсән революционн кдлмшч класс, салдсмуд, матросмуд, күч-көлсч крестьян улс капиталистрин болн помещикүдин дажрлгн болн күч-узуллгнә амнәс босчхасми. Оли-амтн, шин, чик общественн строй—советск, социалистическ строй тогтахин төлә нег мбслгч ноолда эклсми. Октябрин түрүн декретмүд: империалистическ даянә амнәс ноолдлгнур, күч-көлсчир ахир-дүүнр боллгнур күчтә кевәр дуудгч—ни-төвкнүн бәалгнә туск Декрет, газрин туск Декрет, кдлмшч болн крестьянск правительств бурдлгнә туск цуг Арэсән Советмүдин хургин тогтавр цуг нарта делкад тархагдлж соньсгдсми.

Революц урднь чигн болджасми, эднә заль тууджд хуврлт болгсн цуг цагиг герлтгсми. Болв урдк революц йос эдлгн дажргч нег классас дажргч талдан классд орлгвар төгсджәсми; дажрлгнә цуг янзнь сольдхас биш дажрлгн биинь кевтән үлдг бәасми. Нойлдж дажргч классмуд күч-көлсчирин дажранас сулдхар седхлән, балгсдин болн селәдин уульнцсд кдлмшчирин болн крестьян улсин цус асхлж, догшн кевәр дардж йовсми. Тууджд түрүн болдж пролетариатин диктатурин туг өргәд дали хойр хонгт бәасн Парижск Коммун даялгдлж даргдсми. Орсин 1905 джилин түрүн революц кдлмшчирин болн крестьян улсин цуснд чивәгдсми.

Кев-кемдәггәарн хамгин ик, керг-төрән болн күчлән цань уга бвр-бргн Октябрьск революц, күч-көлсчир оньинд ни күсл кеджәсн селкл күч-көлсчир, күн күүг дажрлгн төгсиг, ямаран чигн социальн болн келн амтн дажрулт төгсиг зарлдж делдәд, социализмин, ни-төвкнүн бәалгнә, оли-амтнә тегш-збвин болн ни-иньгллгнә идеяг зарлдж дуудсн деерән, түүг күчәлж шиньгәсми.

Марксистск-ленинск номд үнн чик, кдлмшч джисәнд ревизионизмин, оппортунизмин, догматизмин болн сектанствин ямаран чигн гарцла эвдго Коммунистическ парть Арэсән кдлмшч классиг болн крестьян улсиг шин, социалистическ бәадл-джиргнлин төлә нег-мбслдж ноолдлгнд белдәд, революционн ноолдана стратегинь болн тактикин дилгдлж кеггәд, эн ноолдаг збргм кевәр гардад, мана орн-нутгт социалистическ революцин динлвр болн социалистическ обществ тосхлг тетгсми. Демократин туск хоосн үгәри, эврәнн хар ухагын болн империализмд церглггән халхлджасн талдан цуг партьс—эсермуд, меньшевикүд, буржуазн националистнр—цугтан андрсми.

Орчлнәгд шин төрсн Советск республикн амнәс, хуучрдлж үмкрсн делкән цуг күчн-чидл—дотр-дундин болн газдин дшәтр, помещикүд, капиталистнр, хаана генералмуд, газдин ордунд империалистическ правительств дугтан дāvрсми. Социалистическ революцин амнәс босчхасн кир-цәггәарн үзгдәд уга, империалистрин „крестовый поход“ эн бәасми. Революциг дархин төлә эдн цугтагнн олзлсми—газдин „14 государств“ зертә-зевтәггәар дāvрсми, буслдж-ээрлггәар болн харгьнуулггвар дардж авхар седсми, эрки биш күүрх гидж әәлдлж, сүрдәсми, кесг хов-худл келдлж харасми. Нбкцлмүд болн делкән түрүн даянд болхла, хооридан ошәтр болдж йовчхасн—германск, американск, английск, французск, японск болн талдан чигн империалистнр цугтан—кдлмшч болн крестьян улсин шин төрсн социалистическ государствиг, боолдж кдл ишкдлж батрхаснь урд, „блгәдн“ дарлж авхар зүткдлж цугтан нилсми. Багъ наста Советск республик нарт-делкән империализмин күчн-чидлин амнәс кесн эврәнн баатр ноолдандан—цуг орн-нутгудин кдлмшч классин, күч-көлсч крестьянствин прогрессивн интеллигенцирин халхас, тааслт, политическ болн ухаан-седклин дбнь-тус үзсми.

Орчлнәгин йосни тууджин йовудиг зогсахар седсн делкән реакцин цуг күчлвр балв-туслж төгсв. Октябрьск социалистическ революцин 40-ч джилн дбн—даджрачирин, мухлалгг уга кесн оли амтн динлгдш уга, марксизм-ленинизмн идея алдр кевәр делгрсиг цань угагвар иткуллгн болджана. Социалистическ революц кеггәд, соньсглад уга күчр күнд ноолданд „революцин динлврмүд харсдл авад, Арэсән героическ кдлмшч класс шин бәадл-джиргнлин экләчнь болдж зогсв, Советск Союз болхла-талдан оли-амтнд социализмүр хаалгг татсн, делкад түрүн болдж үүдсн социалистическ орн-нутг мбн. Социалистическ революц, капиталистрин болн помещикүдин йос холвлдж буулггн—производительн күчн-чидл урднь, үзгдәд уга түргәр бсдж-бргдлж хаалгг сексмин гидж 1917 джилин Октябрин амнәс, урдаснь медлж Ленин келсми. Дигтә тийм болдж гарв. Империалистическ орн-нутгуд мана орн-нутгүр зертә-зевтәггәар дāvрдлж орад орн-нутгиг хоосрулдж уга кехәр, хооран холд хоцрадж хайхар седснә амнәс, нам 1941 джил күртл түргн кевәр индустриализац кеснә болн селәнә эдл-ахуг коллективизац кеснә ашд Советск Союз—күчтә социалистическ орн-нутгт хуврәд, социалистическ строй лавта деер болджахинь үзүлдж, медүлсми. Күчтә техникәр асгдсн СССР-н оли келн-амтнә эвдрш уга иньгллгн, эднә советск зальтгсн патриотизм—социализмин орн-нутгт фашизмиг күүчдлж дархд йилггч нилчән күргх аргг учрав.

Нарт-делкән хойрдгч даянд германск фашизм болн японск милитаризм динлгдснә ашд Советск Социалистическ Республикн Союзла зерглдлж Европд болн Азийд социалистическ талдан государств төрлж батрад, бсдж-бргдлжәчхәнә. Классмудин ноолданд тахшсн эврә Коммунистическ партин гардврт Китдин алдр оли-амтн Социализм тосхлгнә хаалггвар йовдлж йовна. Капитализмин ярмас мбнькнд мблтрен иим орн-нутгуд социализмин хаалггвар ицгтә кевәр йовдлж йовчхана: Албань, Болгар, Венгр, Вьетнамин Демократическ Республик, Германя Демократическ Республик, Корейин Оли-амтнә Демократическ Республик, Монггнлин Оли-амтнә Республик, Польш,

Парть болн оли-амтн хоорндан хамцнәггү боллгн—мана социалистическ обществ аггү күчтә боллгнә үнн ицгн, коммунизмиг динлвртәггәар тосхлгнә улнь болджана. Парть оли-амтн хойрин хоорндк хамцлт эвдршго бат бәасн цагт—ямаран чигн зад болн аюл коммунизмин хортдудин ямаран чигн догшн хар-санан болн худл келдлж ховллгн социализмин күчнд төрүц әәмиг үзүлдж чадшго.

Румынь, Чехословак, Югослав. Огдә цагт социализм динлгдш уга делкән систем болдж бсәд, цагн давдлж буурсн капитализмин системлә динлвртәггәар дөрлдлж йовна.

Азийд болн Африкд кесг зун сай улс Октябрин идеян улман нилчд колониализмин цевәс мблтрчхәв. Колониальн болн полуколониальн орн-нутгудин оли-келн улсин, келн амтсән сулдхлгнә ноолдана зальн улм икәр падрәд йовна.

Оли-амтнд государств залдл аргг уга гисн харш ухани түүкиг Алдр Октябрьск социалистическ революц үндсәрн таслдж күүчсми. Күч-көлсч оли хуучрад үмкрсн общественн стройг күүчдлж чадх арггтә бәәтхә, нам государствин болн общественн шин социалистическ систем тосхх, тууджлгч ахр болзгт технико-экономическ хоцртинг уурулдж, икәр бсдж-бргдлжсн экономик бурдәх, демократин ах гисн янз—социалистическ демократиг батлдж делгрүлх, кесг зүсн оли келн-амтс хоорнд урднь үзгдәд уга ни-иньгллгнә болн ахир-дүүнрин хәләц тогтах, кесг сай улсиг тууджлгч үүлдврт босхлж чадх арггтагнн Советск государствин 40 джилә бәадл-джиргнл үзүлдж медүлв.

Мел тер учрав Октябрьск революц эврәнн унғ-утхарн болн күчләрн—йоста оли-амтнә, кумн амтнә тууджд медгдлг цуг революцин, хамгин алдр революц болсми.

„...Мана хувд Советск государствиг эклдж тосхх кишг учрв, энүгәри цуг делкән тууджин шин цаг, цуг капиталистическ орн-нутгудар даджргдлжәх, делгүдән шин джирггүлүр, баячудиг динлггнүр, пролетариатин диктатур, капиталин дажранас, империалистическ даянәс кумн амтиг гетлггнүр йовдлж йовх шин класс нойлгнә шин цаг эклх кишг манд тусснд бидн бахтх зөвтәвдн, бахтлж чигн бәәнәвдн“—гидж В. И. Ленин бичсми. (Соч., 33-ч том, 32—33 халх).

Алдр Октябрьск социалистическ революцин 40 джилә дбн Советск Союзин, цуг социалистическ орн-нутгудин цуг оли келн-амтнә, цуг нарт делкән кдлмшч классин, цуг делкән күч-көлсчирин байр-бахин ончта сән бдр болхми.

I. Алдр Октябрьск социалистическ революцин динлвр болн СССР-т пролетариатин диктатур батрлгн

1. Алдр Октябрьск социалистическ революц—капитализмин делкән системин делгрдлж бслгнә болн терүнә цуг сбрлчлгн цань угагвар чаньггүрлж хурцдлгнә эрkdжән уга ашнь болсми. Техникин урднь болад уга бслт, ик-ик производствин бслгн—цуг амтнә джирггүл-бәадл збвр бддән гарггх бәасн кумн амтн күч-көлснә гаргглтиг ик гилгәр бддүллгнүр, материалн збвр хоршалгнүр авч ирв. Болв, производств уудалгнә эв-эргүд капиталистическ эзлгн динләд нойлдж бәасн цагт, капиталистическ трестс, синдикатс болн банкс күч үзүлдж эзлджәсн цагт, техничск бслт болсна ашд зуг капиталистрин олзнь бснә, бг-эдәр әдл биш боллгн бддүлнә, делгү оли-амтнә түрү-зүдүг болн тетгвр уга бәадлиг улм икдүлнә. Производств ясрлгнла хамдан, күч-көл-

(Цаарандинь 2-ч халхд).

